

Mænd udtalt enstemmigt, og saa tilføjer man i Betænkningen: „Mod at søge Forandringer foretagne allerede nu ved denne Lov taler imidlertid den Omstændighed, at den militære Retsplejes Omordning er under Arbejde af en dertil nedsat Kommission, og Udvalget har derfor ment ikke her at burde medtage denne særlige Reform, hvorom Forslag ventelig i en nær Fremtid vil komme til at foreligge Rigsdagen“. Det var den Kommission, som den ærede Ordfører ganske rigtig omtalte. Den blev nedsat den 14. Maj 1900 og bestod af 7 Medlemmer; af disse fik dog paa Grund af specielle Forhold den Gang 3 først deres Beskikkelse i Efteraaret 1901. Kommissionen arbejdede, tror jeg, med megen Ihærdighed og med Anvendelse af baade Dygtighed og Flid; men den 27. April 1902 skrev Krigsministeriet til Kommissionen, at det kunde ikke ventes, at der bevilgedes flere Penge til dens Arbejde — det var for Resten ikke betydelige Penge, der vare bevilgede hidtil —, og at den derfor maatte slutte. Kommissionen havde foretaget meget betydelige Arbejder. Det var, som den ærede Ordfører for Forespørgerne sagde, saaledes, at der endogsaa var udarbejdet betydelige Forslag, navnlig i to Sæt, nemlig fra de militære Medlemmer med civil Bistand og fra et Lægelement, nemlig den senere, nu afgaaede Højesteretsjustitiarius Nyholm, og disse Forslag ere komne frem. Marineministeriet erklærede under 2. Juli 1902, at man fandt, at Kommissionen burde fortsætte sine Arbejder, men Krigsministeriet erklærede Nej, og det lod et Lovforslag udarbejde, naturligvis med Benyttelse af, hvad Kommissionen havde gjort, men udenfor Kommissionen. Dette Lovforslag var det, som blev Grundlag for den senere Lov af 13. Februar 1908. Af Betænkningen derom, som findes i Tillæg B. fra den Tid, vil det Sp. 1144ff. ses, at de, der delte Anskuelse med mig og mine nærmeste Meningsfæller, ogsaa ved denne Lejlighed stillede Forslag om, at den militære Retspleje skulde indskrænkes til militære Tjenesteforseelser. Det var imidlertid, som det vil erindres, de onde Dage den Gang — det var den nærmeste Periode op mod Katastrofen i 1908 —, og der var intet Udkomme den Gang for vore Meningsfæller. Os nærstaaende søgte at nærme sig de magthavendes Meninger for at opnaa noget Fremskridt, og at gennemføre en principiel Forandring var der slet ikke Tale om, det blev nedstemt med et stort Flertal mod

et lille Mindretal. Saaledes gik det med denne Bestræbelse.

Bestræbelsen fra vor Side var altsaa i første Række at faa militær Rettergang til kun at omfatte militære Tjenesteforseelser. Men der er en anden Række, hvori vi søgte at opnaa noget, der er af den største Betydning for denne Sag. Det vil erindres, at ved Forhandlingerne om den borgerlige Retspleje var det et betydeligt Stridsspørgsmaal, hvad Raaderum man skulde give Nævninger. Fra vor Side var Tankegangen den, at om man satte Nævninger til at paadømme en Sag, hvori en Guy Fawkes gaar hen og sætter en Krudttønde under Rigsdagen, har det grumme lidt Betydning. Det er ikke der, det har Betydning efter Grundlovens Opfattelse, naar den siger, at der skal anvendes Nævninger til at paakende politiske Overtrædelser. Nej, det er netop ved de politiske Lovovertrædelser, der komme i det daglige Liv, og frem for alt ved Pressesager af politisk Karakter. Og i den Retning ere vi blevne ved at stille Ændringsforslag til den borgerlige Retspleje, af hvilke de sidste ville ses endnu i Samlingen 1907—08 i Tillæg B. Sp. 3883, Forslag, som gaa ud paa, at Pressesager af politisk Karakter skulde undergives Nævninger. Altsaa ville mine Herrer se, at hvis Rigsdagen dels havde gennemført den Indskrænkning af den militære Retsplejes Omraade, som hele dette Ting havde været enigt om, og dels havde villet tilegne sig de Anskuelse, som vi gjorde gældende, at Grundlovens Bud om Nævninger skulde udføres i Grundlovens Aand, havde vi her haft det Tilfælde, at en Sag som denne var bleven paakendt af en borgerlig Domstol og af Nævninger.

Spørger jeg nu mig selv, hvad der nu skal gøres, ville ærede Herrer jo forstaa, at det ligger lige for Haanden for mig at svare, at Fortidens gode Forslag give de lige Linier for Fremtidens Love, og at det er den Vej, vi bør gaa i Fremtiden. Altsaa, det første, vi nu, da vi se, at det er paatrængende nødvendigt, og at Forholdene virkelig kræve Forandringer, bør gøre, er at indskrænke den militære Retsplejes Omraade til det, som er naturligt for den, nemlig de militære Tjenesteforseelser. Dette er ikke en Doktrin alene, ikke en almindelig Sætning, om hvilken man kan sige, at den har ikke noget med det virkelige Liv at gøre. Nej, det er en Sandhed, som gaar sin Gang gennem Verden og er bleven gennemført andetsteds,